

Forholdet mellom forurensningsloverket og helselovgivningen

Svein Rønsen
ass. fylkeslege

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen,
og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares.

(jf. grunnloven § 112)

Lover som skal hindre at miljøfaktorer gir helseskade

- Grunnloven
- Forurensningsloven
- Plan- og bygningsloven (vektlegger hensynet til miljø og samfunn)
- Folkehelseloven, ikke minst kapittel 3 om miljørettet helsevern

FOLKEHELSELOVEN

Folkehelseloven bygger på fem prinsipper

- Utjevning av sosiale forskjeller
- «Helse i alt vi gjør»
- Bærekraftig utvikling
- Førre var-prinsippet
- Medvirkning

Formålet med denne loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.
(Jf. folkehelseloven § 1 første ledd)

Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte.

Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.

(jf. folkehelseloven § 1 andre ledd)

Formålsbestemmelsen om forsvarlighet

Et viktig moment ved tolkning av lovens øvrige bestemmelser.

Forsvarlighet skal innebære at blant annet helsefaglige vurderinger ligger til grunn for folkehelsearbeidet.

(jf. Prop. 90 L (2010-2011))

Kommunens ansvar for folkehelsearbeid

Utdrag fra § 4

Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter.

Medvirkning skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging.

Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i kommunen 1 av 2

Kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. (...)

Oversikten skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold.

Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i kommunen 2 av 2

Oversikten skal gi en faglig vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, og identifisere folkehelseutfordringer og ressurser.

Oversikten skal gi det faglige grunnlaget for politiske beslutninger og prioriteringer.

Med faglighet menes både krav til nødvendig kompetanse til å vurdere årsaker og konsekvenser, og at vurderingene er uavhengige med hensyn til for eksempel politikk og økonomi.

(jf. departementets kommentar til forskrift om oversikt over folkehelsen § 3)

FORSKRIFT OM MILJØRETTET HELSEVERN

Forskrift om miljørettet helsevern - formål

§ 1. Formål

Formålet er:

- a. å fremme folkehelse og bidra til gode miljømessige forhold
- b. å sikre befolkningen mot faktorer i miljøet, blant annet biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale, som kan ha negativ innvirkning på helsen

Forskrift om miljørettet helsevern - virkeområde

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for private og offentlige virksomheter og eiendommer hvis forhold direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen.

Forskriften gjelder ikke miljømessige forhold som oppstår i boliger og på fritidseiendommer, hvis ikke slike forhold kan virke innpå omgivelsene utenfor boligen eller fritidseiendommen.

Forskriften gjelder for innretninger til sjøs, dersom disse ikke er særskilt regulert i annet regelverk.

Forskriften gjelder også kommunens arbeid og virkemidler innen miljørettet helsevern, jf. forskriften § 4 til § 6.

Miljø- og helsekrav til lokaler, virksomheter og eiendommer

§ 7. Overordnet krav

§ 8. Beliggenhet

§ 9. Helsemessige ulemper som virksomhet eller eiendom påfører omgivelsene

§ 10. Helsemessige forhold i virksomheter og eiendommer

FORURENSNINGSLOVEN

Forurensningslovens formål

§ 1. Lovens formål:

Denne lov har til formål å verne det ytre miljøet mot forurensning og å redusere eksisterende forurensning, å redusere mengden av avfall og å fremme en bedre behandling av avfall.

Loven skal sikre en forsvarlig miljøkvalitet, slik at forurensninger og avfall ikke fører til helseskade, går ut over trivselen eller skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse.

Bruken av forurensningsloven 1 av 2

1. (...) Loven skal nyttes for å oppnå en miljøkvalitet som er tilfredsstillende ut fra en samlet vurdering av helse, velferd, naturmiljøet, kostnader forbundet med tiltakene og økonomiske forhold.

(jf. forurensningsloven § 2 første ledd)

Bruken av forurensningsloven 2 av 2

2. Forurensningsmyndighetene skal samordne sin virksomhet med planmyndighetene slik at planlovgivningen sammen med denne lov brukes for å unngå forurensning og avfallsproblemer.

(jf. forurensningsloven § 2 andre ledd)

Forurensende tiltak

Ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig etter §§ 8 eller 9, eller tillatt etter vedtak i medhold av § 11.

(jf. forurensningsloven § 7)

§ 11 gjelder «særskilt tillatelse til forurensende tiltak»
(konsesjonsordningen)

Myndigheten til å gi tillatelse er delt mellom Miljødirektoratet og Statsforvalteren.

Etter § 16 kan disse myndighetene sette nærmere vilkår for å motvirke at forurensning fører til skader eller ulemper.

FORURENSNINGSFORSKRIFTEN

Forskrift om begrensnng av forurensning

kapittel 5. Støy ¹ av 2

Formål 1:

Å fremme menneskers helse og trivsel

Virkemiddel:

Sette minstekrav til innendørs støynivå og unngå at dette nivået overskrides

Forskrift om begrensnng av forurensning

kapittel 5. Støy 2 av 2

Formål 2

Å forebygge og redusere skadelige virkninger av støyeksponering

Virkemidler:

- Krav til å kartlegge støy
- Opplyse befolkningen om eksponering av støy og støyens virkninger
- Utarbeide handlingsplaner og gjennomføre støyreduserende tiltak

Forskrift om begrensnng av forurensning

kapittel 7. Lokal luftkvalitet

Formål:

Å fremme menneskers helse og trivsel og beskytte vegetasjon og økosystemer

Virkemidler:

- Sette minstekrav og målsetningsverdier til utendørs luftkvalitet og sikre at de blir overholdt
- Sette krav til overvåking av, og informasjon om, konsentrasjonen av bakkenær ozon

Å KOMBINERE HELSEHENSYN MED ANDRE HENSYN I PLANPROSESSER OG GODKJENNINGSPROSESSER

Helsehensyn skal så langt som mulig ivaretas gjennom ordinære prosesser knyttet til planlegging og godkjenning av virksomheter og eiendommer
(jf. forskrift om miljørettet helsevern § 3)

Å kombinere helsehensyn og andre hensyn i planprosesser og godkjenningsprosesser

Det krever:

- tilgang til kompetanse om sammenhenger mellom miljøfaktorer og helse i alle sektorer og på alle forvaltningsnivåer
- medvirkning og samarbeid

**HVIS ORDINÆRE PLANPROSESSER OG
GODKJENNINGSPROSESSER KANSKJE IKKE HAR
IVARETATT HELSENEHSNYN GODT NOK**

Der annet regelverk fastsetter helsebegrunnede krav eller normer, skal det tas utgangspunkt i disse ved vurderingen av hvorvidt forskriftens krav til helsemessig tilfredsstillende drift, jf. kapittel 3, er oppfylt.

(jf. forskrift om miljørettet helsevern § 3)

Når kan det være aktuelt å vurdere kommunale pålegg på tross av godkjenning fra annen myndighet?

Når situasjonen har utviklet seg annerledes enn forutsatt i vedtaket

Når det er tvil om hvorvidt de helsemessige implikasjonene av vedtaket er tillagt tilstrekkelig vekt

Når summen av flere miljøfaktorer utgjør en større helsefare enn miljøfaktorene utgjør enkeltvis. Da må kommunen gjøre en «helhetsvurdering av hvorvidt forholdene til sammen er over tålegrensen».